

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА ЯК ІЄРАРХІЧНОЇ ОДИНИЦІ У СИСТЕМІ ТУРИСТИЧНИХ ТЕРИТОРІЙ

Надія Чорненька

Начальничо-науковий інститут екології, природоохоронної діяльності і туризму ім. В. Чорновола НУ «Львівська політехніка»

Постановка проблеми. Основною функцією туристичної території того чи іншого рангу є відновлення та розвиток життєвих сил людини та суспільства в цілому, пізнання (соціальний ефект) та розвиток туристично-рекреаційної сфери (економічний ефект).

Місто є складною системою, в межах якої усі аспекти життєдіяльності людей взаємопов'язані. В цих умовах одним із першочергових завдань суспільства стає розв'язання проблеми відновлення у міських умовах, життєвих сили і здоров'я людини, її естетичного наповнення та задоволення пізнавальних потреб.

Для його вирішення необхідно вивчення існуючих можливостей міста для рекреаційної діяльності, визначення рекреаційного потенціалу та розробка заходів, пов'язаних з реалізацією програми розвитку туризму у місті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі існує багато підходів до виділення таксономічних одиниць у межах територіально-рекреаційних систем. Так, вивченням даного поняття займалися такі вчені як Недашківська Н.Ю., Мироненко Н.С., Твердохлебов І.Т., Смаль І.М., Кіптенко В. К. та інші. Аналізу рекреаційного потенціалу присвячені праці Амоші А.І., Бейдика О.О., Веденіна Ю.А., Киф'яка О.В., Мамутова В.К., Ніколаєнка Д.В., Павлова В.І., Черчик Л. Що стосується рекреаційного потенціалу урбанізованих територій, то тут, за наявності достатньо великої кількості наукових надбань, досі не існує чіткого обґрунтування засад визначення складових рекреаційного потенціалу. То ж існує доцільність пошуку нового підходу до визначення рекреаційного потенціалу, що обумовлюється впливом інноваційних, соціальних та інформаційних процесів у всіх сферах життя і діяльності людини, втому числі у рекреаційній сфері.

Виклад основного матеріалу. Нижній рівень у системі туристичних територій займає туристичний центр. У нашому дослідженні це

місто, у якому на базі зосереджених туристичних ресурсів, створено комплекс туристично-екскурсійного обслуговування, який складається з об'єктів розміщення туристів, закладів харчування, торговельно-підприємств, спортивних споруд та інших підприємств сфери послуг.

Кіптенко В.К. розглядає два підходи до проблеми вивчення туристичних центрів, зокрема центр туризму і туристичний центр. Як поняття "центр туризму" розкриває ресурсний аспект місцевості, а "туристичний центр" за тих самих умов свідчить про рівень інформованості про нього туристів.

Центр туризму – місто, місцевість або об'єкт, де на базі рекреаційних ресурсів створено комплекс туристично-екскурсійного обслуговування.

Туристичний центр – це місцевість або об'єкт, які приваблюють туристів, завдяки наявності рекреаційних ресурсів, переваг транспортно-географічного положення і доступної для туриста інформації[1].

Ми розглядаємо місто в обох іпостасях, оскільки місто може виступати центром туризму, в межах таксономічного рівня туристично-рекреаційного комплексу (регіону, зони, вузла) і, одночасно, самостійним туристичним центром.

Підходи до вивчення туристичних центрів різні. Найбільш поширеним і традиційним є такий, що враховує об'єктивний рекреаційно-туристичний потенціал, тобто наявність певного ресурсу або спадщини, притаманних цій місцевості, завдяки чому до неї виникає інтерес, який, у свою чергу, спричиняє туристичні потоки з інших місцевостей.

Розглянемо чинники, які формують туристичний потенціал міста. Пропонуємо їх розділити на дві основні групи: чинники, які є базисом для здійснення подорожі, та чинники, які забезпечують комфорт перебування і формують імідж міста.

До перших відносимо наступні складові:

- географічне розташування та природні і культурні ландшафти, в межах яких місто знаходиться;
- кліматичні умови;
- пам'ятки історико-культурної спадщини та містобудування;
- сучасні архітектурні шедеври;
- соціо-біографічні ресурси;

– види людської діяльності, які можуть викликати інтерес у туристів.

До чинників, які забезпечують комфорт перебування і формують зображення міста, відносимо наступні складові:

- транспортну інфраструктуру;
- соціальну інфраструктуру;
- туристичну інфраструктуру;
- санітарно-гігієнічні умови (джерела забруднення довкілля).

У географії рекреації і туризму склалися кілька основних підходів до оцінювання туристично-ресурсного потенціалу:

– психолого-естетична оцінка, коли аналізується характер емоційної впливу природного чи культурного середовища на туристів, оцінюється привабливість природних і культурно-історичних об'єктів;

– технологічна оцінка, яка дозволяє визначати придатність ресурсів для організації певних видів туризму на даному етапі розвитку продуктивних сил, оцінити можливість формування туристичних комплексів і визначити обсяг потенційних затрат;

– рентна або грошова оцінка, яка дозволяє визначити економічну ефективність використання природних ресурсів у туризмі, в межах певних територій, регіонів, країн і порівнювати її з іншими формами господарського використання;

– медико-біологічна оцінка, при якій з'ясовується ступінь комфортності природного середовища для організації певних видів рекреаційно-туристичної діяльності;

– кадастрова оцінка, яка проводиться офіційними установами і містить систематизовані зведені відомості про території, призначені для організації туристичної діяльності, відпочинку і відновлення здоров'я людини;

– бальна оцінка, яка застосовується у тих випадках, коли ресурс не піддається точному виміру, але є потреба хоча б у приблизному його оцінюванні, а також тоді, коли немає потреби в точному вимірі явища [2].

При оцінці туристичного потенціалу міста основними напрямками є:

- кількісна оцінка ресурсів,
- оцінка структури потенціалу,
- оцінка можливостей використання ресурсів.

Причому треба пам'ятати, що туристичний потенціал території постійно змінюється і більш-менш точний його облік можна налагодити лише шляхом створення і ведення туристично-рекреаційного кадастру.

Висновки. Щоб оцінити розвиток рекреаційної галузі та її ефект у межах урбанізованої території, необхідно визначити рекреаційний потенціал.

Процедура оцінки туристичного потенціалу міста передбачає виділення об'єкта оцінки, виділення суб'єкта, з позиції якого оцінюється, ведеться, визначення критеріїв оцінки, розробку параметрів оціночних шкал градації.

Збалансоване природокористування, охорона природи культурного ландшафту сприяє накопиченню рекреаційного потенціалу урбанізованої території, формуванню її позитивного іміджу, забезпеченню життєдіяльності міського населення та комфортного перебування на території міста, як туристичного центру, гостей та туристів.

Література:

1. Кіптенко В.К. Менеджмент туризму : підручник / В.К. Кіптенко. – К. : Знання, 2010. – 502 с.
2. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу : навч. посібник / І.В. Смаль. – Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.